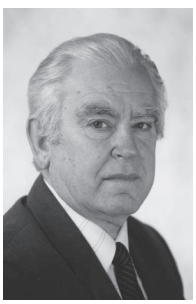
Anatol EREMIA

Hidronimia Basarabiei. Originea şi semnificaţia numelor de râuri

A.E. – dr. hab., cercetător conferenţiar, lingvist, specialist în onomastică. A editat 25 de cărţi, cele mai recente fiind *Dicţionar explicativ şi etimologic de termeni geografici*, Chişinău, 2006; *Dicţionar geografic universal*, Chişinău, 2008; *Localităţile Republicii Moldova. Ghid informativ documentar*, 2009.

Moldova dintre Prut şi Nistru dispune de un sistem hidrografic destul de bogat şi variat. În acest spaţiu, pe bază de anchete toponimice de teren şi din surse documentare, au fost înregistrate peste 10.000 de unităţi hidrografice: râuri, râuleţe, pâraie, gârle, lacuri, bălţi, iezere, heleşteie, iazuri etc.

În toate timpurile, sursele de apă au avut o importanţă deosebită pentru natură şi, în mod special, pentru societatea umană, contribuind la formarea şi dezvoltarea solurilor şi a vegetaţiei, la menţinerea biosferei terestre, dar mai cu seamă fiind necesare vieţii şi activităţii oamenilor. Apele de suprafaţă şi-au găsit întrebuinţare largă în industrie, agricultură, transport. Viaţa comunităţilor de oameni s-a început şi s-a dezvoltat în jurul unor surse sigure de apă, cu folosinţe multiple, de la prepararea hranei până la treburile şi îndeletnicirile gospodăreşti tradiţionale: pescuit, morărit, irigaţie etc.

Reţeaua hidrografică a Basarabiei este unitară în felul ei, deoarece majoritatea râurilor şi râuleţelor izvorăsc pe acelaşi teritoriu, au, în fond, o direcţie de scurgere, de la nord-vest spre sud-est, se află situate geografic în cuprinsul unui singur bazin acvatic general – Marea Neagră. Apele curgătoare sunt colectate de Dunăre, Nistru, Prut şi apoi, pentru întreg teritoriul, de Marea Neagră. Unele dintre râuri

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

se varsă în mare prin lacuri-limane. Lacurile naturale, cele mai mari, se află în zonele din preajma Dunării şi Mării Negre. Au existat lacuri mari şi în luncile râurilor Nistru şi Prut, însă ele, în mare parte, au fost desecate în urma ameliorării terenurilor.

Caracterul şi regimul natural al râurilor au fost determinate de relieful ţinutului. Râurile mari au aproape aceeaşi „vârstă" ca munţii şi zonele colinare din regiune. Relieful interfluviului pruto-nistrean este variat şi constă din mai multe forme geomorfologice, cu dimensiuni de altitudine şi particularităţi fizico-geografice şi naturale diverse: înalte – munţii, medii – colinele, dealurile, joase – câmpiile, luncile, deltele. Formele de relief au condiţionat apariţia văilor mai înguste şi adânci în munţi şi în zonele colinare şi mai largi şi întinse în câmpii.

Procesele de demerizare şi de continentizare a spaţiului carpato-danubiano-pontic au început acum 40-70 de milioane de ani, în era paleozoică şi în cea mezozoică. Eliberarea teritoriului de apele mărilor preistorice – Badeniană, Sarmaţiană, Meoţiană şi Ponţiană – a avut loc treptat în era cainozoică, cu 4-12 milioane de ani în urmă. În perioada cuaternară, acum aproximativ 2 milioane de ani, s-a format relieful şi clima regiunii, ceea ce ulterior, acum 300-350 mii de ani, a favorizat apariţia primelor grupuri de oameni primitivi (în paleolitic), prezenţa cărora, pe teritoriul Basarabiei, a fost descoperită în peşterile din malurile stâncoase ale râurilor Prut (la Duruitoarea, Brânzeni) şi Nistru (la Ofatinţi etc.) [1, p. 9-14; 2, p. 29-34].

Formarea munţilor Carpaţi şi a zonelor precarpatice de est au generat procesele de coborâre a regiunilor limitrofe de sud şi sud-vest, marea urmând să regreseze treptat spre cuveta sa de astăzi. În aceste condiţii paleografice, urmate de fenomenele glaciare şi postglaciare (topirea gheţarilor şi zăpezilor, scurgerea apelor spre mare) s-a format reţeaua hidrografică apropiată de cea actuală [2, p. 29-32].

Actualmente, relieful republicii ocupă extremitatea de sud-vest a Câmpiei Europei de Est, teritoriul ei având înclinaţia de la nord-vest spre sud-est, fapt ce a determinat direcţia generală a cursului apelor, altitudinea lui medie fiind aproximativ de 150 m deasupra nivelului mării.

Cele mai multe râuri şi râuleţe se întâlnesc în partea de nord a teritoriului, acestea fiind reprezentate de afluenţii Prutului şi Nistrului, mai puţine în partea de sud şi sud-est, ale căror ape sunt recoltate atât de Prut şi Nistru, cât şi de râurile ce se varsă direct în Dunăre şi în Ma-

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

rea Neagră. În partea de nord, unde precipitațiile atmosferice sunt mai abundente și frecvente, râurile au un debit de apă mai mare, în comparație cu cele de sud, unde precipitațiile sunt mai sărace și rare.

Regimul râurilor e influențat și de climă: sunt mai bogate în apă în perioada de topire a zăpezilor și în perioada ploilor abundente (din aprilie-iunie) și cu un nivel mai scăzut de apă spre sfârșitul verii (în august), când ploile sunt rare. Ploile torențiale provoacă vara inundații și viituri, iarna toate râurile îngheață [3, p. 20-23; 4, p. 40 și urm.].

Obiectele hidrografice, îndeosebi fluviile și râurile mari, au o vechime de câteva milioane de ani, în timp ce numele lor actuale datează din perioade mult mai târzii, având o „vârstă" de numai câteva mii, iar unele, de exemplu, microhidronimele – doar de câteva sute sau chiar de câteva zeci de ani. Originea lingvistică a numelor de ape, vechimea, structura și semnificația inițială, evoluția, repartiția lor teritorială, principiile de nominație și gradul de motivare lexical-semantică sunt obiectivele de cercetare ale hidronimiei, disciplină a onomasticii și, în special, a toponimiei.

Cele mai vechi nume de ape curgătoare din spațiul nord-pontic basarabean sunt Dunărea, Nistrul și Prutul. Ele datează din epoci preistorice, având origini indo-europene sau preindo-europene, în limba noastră fiind moștenite de la populația geto-dacă. Aceste nume diferă de formele lor de origine (*Donare, Donaris, Danubius; Danastris; Porata, Pyreatus*), dat fiind că, pe parcursul vremii, în limbile prin care ne-au fost transmise, au suferit esențiale modificări fonetice și de structură.

Deosebit de numeroase sunt hidronimele românești propriu-zise, ele datând, în foarte multe cazuri, cu începere din epoca de formare a limbii și poporului român (sec. VI-IX), aceasta referindu-se la întreg spațiul dacoromân (carpato-danubiano-pontico-nistrean). Cele mai vechi hidronime românești de pe teritoriul pruto-nistrean au „vârsta" primelor comunități autohtone românești din acest areal (sec. VIII-XII). Faptul că primele atestări ale numelor de râuri datează din sec. XIV-XV nu exclude prezența lor în perioadele mai timpurii. Documentele cele mai vechi nu s-au păstrat, plus la aceasta, sursele documentare cunoscute întârzie adesea să fixeze în scris realitățile din societate și evenimentele istorice.

Condițiile geografico-naturale și social-economice au făcut ca populația băștinașă să-și întemeieze satele și orașele pe văile râurilor, în preaj-

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

ma lacurilor şi bălţilor. În baza unor calcule preventive s-a stabilit că circa 200 de localităţi din această regiune sunt situate pe valea Nistrului, 150 – pe valea Prutului, 75 – pe valea Răutului, 45 – pe valea Bâcului. Multe dintre localităţile riverane poartă numele apelor respective. Practic, fiecărui nume de râu îi corespunde unul sau mai multe nume de localităţi. Dar nu numai apele mari, ci şi cele minore (pâraiele, iezerele, izvoarele etc.) au determinat apariţia unor nume de sate.

Un rol important în viaţa populaţiei ţinutului nostru l-au avut râurile mari Nistru şi Prut, dar şi râurile mai mici: *Răut, Bâc, Botna, Cogâlnic, Ciuhur, Camenca, Drabişte, Racovăţ, Ciuluc, Ichel, Işnovăţ, Cahul, Ialpug, Bolata, Tigheci, Cubolta, Căinari, Saca, Ciorna, Salcia, Larga, Schinoasa, Beloci, Iagorlâc, Lunga, Ştiubeiul, Ceaga, Nârnova, Vladnic, Bucovăţ, Cula, Râbniţa, Sagala* etc. Majoritatea localităţilor poartă denumiri vechi, atestate în documentele istorice din sec. XV-XVIII. Prezintă interes sub diferite aspecte şi microhidronimele, denumirile de râuleţe, pâraie, gârle etc.: *Bezin, Cunila, Răcătău, Hălmagea, Bujor, Scurta, Baraghina, Budăiul, Găunoasa, Repedea, Glodeanca, Căldăruşa, Şoltoaia, Ocna, Culişoara, Brătuleanca, Calinderul, Puhoiul, Ungura, Strestineţul, Camencuţa, Galbena, Curechiştea, Pojarna, Teliţa* etc. Unele reprezintă creaţii onimice proprii româneşti, altele provin din alte limbi, fiind preluate de autohtoni de la populaţiile conlocuitoare (slave, turcice). Prezentăm în continuare glosarul celor mai cunoscute nume de râuri, însoţite de menţiuni istorico-geografice şi de unele explicaţii de ordin etimologic, lexical, derivaţional.

Nistru. Izvorăşte pe teritoriul Ucrainei, din Carpaţii Orientali, şi se varsă în limanul Nistrului lângă s. Palanca (Republica Moldova). Are lungimea de 1362 km (în limitele republicii noastre – 660 km). Suprafaţa bazinului este de 72.100 km^2 (pe teritoriul republicii – 19.070 km^2). Principalii afluenţi ai râului: Racovăţ, Ciorna, Răut, Ichel, Bâc, Botna, Ştiubeiul (pe dreapta), Camenca, Ocna, Beloci, Râbniţa, Iagorlâc, Ciorna, Cuciurgan (pe stânga). Pe Nistru sunt situate oraşele Otaci, Soroca, Camenca, Rezina, Râbniţa, Dubăsari, Criuleni, Grigoriopol, Tighina, Tiraspol, Slobozia. În hrisoavele domneşti Nistrul e atestat începând din prima jumătate a sec. al XV-lea (1425, 1430, 1445, 1447; pentru anii de atestare, aici şi în continuare, a se vedea numărul bibliografic 3, care se referă la repertoriul alfabetic de nume). Hidronimul a fost explicat etimologic prin radicalele indo-europene *dan-* „râu”

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

și *istr-* „curent repede de apă”, denumirea însemnând la origine „râul care curge repede”, avându-se în vedere, probabil, cursul superior al râului, în Carpații din Ucraina.

Prut. Prutul, al doilea râu ca lungime și importanță de pe teritoriul republicii (după Nistru), izvorăște din Carpații Orientali, de pe versanții piscului Goverla (Ucraina), la altitudinea de peste 2000 m, și se varsă în Dunăre la sud-est de s. Giurgiulești (r-nul Cahul). Traversează Ucraina, România și Republica Moldova. Pe teritoriul nostru marchează dinspre vest frontiera cu România. Lungimea râului – 967 km (695 km în limitele republicii). Afluenții râului pe teritoriul republicii: Zelena, Racovăț, Medveja, Larga, Vilia, Lopatnic, Drabiște, Ciuhur, Camenca, Gârlișoara, Gârla Mare, Delia, Brătuleanca, Nârnova, Lăpușna, Sârma, Sărata, Tigheci, Larga, Hălmagea, Frumoasa. Pe valea râului Prut sunt așezate orașele Lipcani, Ungheni, Leova, Cantemir, Cahul. Primele mențiuni documentare ale hidronimului datează de la începutul sec. al XV-lea (1409, 1424, 1437, 1443). Versiunile etimologice rămân deocamdată controversate: scit. *port* „vad”, gr. *pyretos* „zbuciumat”, iran. *prtu* „loc de trecere”. La baza acestui hidronim ar putea sta un radical geto-dacic **proth* „pârâu”, „râu”.

Răut. Este cel mai mare afluent al Nistrului și cel mai mare râu care izvorăște și curge integral pe teritoriul republicii. Își are izvoarele în apropierea s. Rediul Mare (r-nul Dondușeni) și se varsă în Nistru din dreapta lângă s. Ustia (r-nul Dubăsari). Lungimea râului este de 286 km, suprafața bazinului de 770 km^2. Principalii afluenți: Recea (Copăceanca), Răuțel, Soloneț, Chiua, Iligacea, Ciulucul Mare, Molovateț, Cula, Vatici, Ivancea (pe dreapta), Cubolta, Căinar, Camenca, Ciorna, Dobrușa, Sagala, Cogâlnic, Drăghinici (pe stânga). Pe Răut sunt așezate orașele Dondușeni, Râșcani, Bălți, Florești, Orhei [5, p. 171-172]. Râul este atestat în documente istorice începând cu anul 1436. Radicalul este de origine slavonă: *revot-* „zgomot”, „vuiet”, „urlet”, denumirea însemnând la origine „râu zgomotos, zbuciumat” (etimologie controversată).

Bâc. Izvorăște în apropiere de s. Temeleuți (r-nul Călărași), traversează teritoriul raioanelor Călărași, Strășeni, Anenii Noi și se varsă din dreapta în Nistru lângă s. Gura Bâcului (r-nul Anenii Noi). Lungimea cursului de apă este de 155 km, bazinul de recepție având 2.150 km^2. În valea râului, la nord de Chișinău, se află lacul de acumulare Ghidighici.

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

În aval de lac, în preajma satului Vatra, râul curge printr-un defileu îngust și stâncos, denumit *Cheile Bâcului.* Pe parcurs, râul acumulează apele mai multor râulețe și pâraie: Strâmba, Cotova, Seliște, Budăiul, Pojarna, Adânca, Pituşca, Călduroasa, Ruginoasa, Bucovăț, Trigolişte, Saca, Râmnicul, Işnovăț, Schinoasa, Împuțita, Calinderul, Colacul, Hatmăna, Nisipăria, Roşia, Cobusca. Menţiunile documentare ale Bâcului datează începând cu prima jumătate a sec. al XV-lea (1420, 1436, 1448, 1466). Denumirea râului poate fi explicată prin adjectivul turcic *bůůk* „mare", „lung", hidronimul însemnând „râul de pe valea mare, lungă".

Ichel. Este unul dintre cele opt râuri mari din republică a căror lungime depăşeşte 100 km. Izvorăşte la est de or. Cornești (r-nul Ungheni), traversează teritoriul raioanelor Călăraşi, Străşeni și Criuleni, pe o distanță de 101 km, și se varsă în Nistru lângă s. Coşerniţa (r-nul Criuleni). Suprafaţa bazinului de recepţie este de 814 km^2. Direcţia: NV→SE. În valea râului se deschid văile râulețelor și pâraielor: Icheleț, Hulpoaia, Voinova, Teleşeu, Gemenea, Blaja, Sămănanca, Tişova, Sărnauca, Lunga, Scurta, Buzdugana, Rediul, Sărădnicul. Pe valea râului sunt situate localităţile: Bularda, Onești, Grebleşti, Drăguşeni, Rădeni, Zamciogi, Logăneşti, Ratuş, Goian, Hruşova, Boşcana, Coşerniţa ş.a. Primele documente care pomenesc de acest râu sunt din anii 1430, 1436, 1462 ş.a. Forma de scriere a numelui în documente este *Itchil,* aceasta amintindu-ne de denumirea turcică a fluviului Volga – *Itil (Ithil),* nume ce a putut fi transplantat la noi de cumani în sec. al XI-lea, ulterior hidronimul fiind modificat fonetic în limba română.

Botna. Izvorăşte la nord de s. Horodca (r-nul Ialoveni), curge pe teritoriul raioanelor Ialoveni şi Căuşeni și se varsă în Nistru lângă s. Chiţcani (r-nul Căuşeni). Lungimea râului – 152 km, suprafaţa bazinului – 1540 km^2. Direcţia cursului de apă: NV→SE→E→NE. Afluenţii râului: Târnauca, Hultura, Valea Lupului, Vişina, Potolinca, Carpăna, Strestioara, Ţanca, Larga, Chetroşica, Văgăuna, Valea Mare, Mişiliderea, Botnişoara, Căinarul, Opărita, Ciocana. Pe valea râului sunt situate localităţile: Horodca, Ulmu, Văsieni, Ruseştii Noi, Bardar, Costeşti, Zâmbreni, Horeşti, Gangura, Căinari, Sălcuţa, Zaim, or. Căuşeni, Chircăieşti ş.a. [5, p. 34-35]. Documentele istorice atestă denumirea râului începând cu anul 1429. Sunt de remarcat și menţiunile din 1431, 1439, 1443, 1448 ş.a. Hidronimul poate fi explicat prin apelativul rom. reg. *botină*

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

„vas din doage de lemn sau făcut dintr-o buturugă prin scobire”, prin extensiune semantică – „izvor captat într-un asemenea vas”. La forma actuală s-a ajuns prin eliminarea în pronunție a vocalei neaccentuate < i > și articularea enclitică a denumirii. Semnificația de origine a denumirii va fi fost „valea izvoarelor”, „râul de pe valea cu multe izvoare”.

Cahul. Râu în sudul republicii, pe teritoriul raionului Cahul. Izvorăște la sud de s. Badicul Moldovenesc, curge spre sud, trece prin localitățile Lebedenco, Pelinei, Găvănoasa, Vulcănești, A. I. Cuza și se varsă în lacul Cahul lângă s. Etulia Nouă. Are lungimea de 65 km, suprafața bazinului fiind de 680 km^2. Afluenți și văi cu pâraie care dau în valea acestui râu: Valea Pădurii, Socii, Flămânda, Ungura (pe dreapta), Cahuleț, Ciorița, Ursoaia, Bulboaca, Valea Bozului, Găunoasa, Huma, Valea Stejarului (pe stânga). În documentele istorice din sec. al XV-lea hidronimul apare cu formele de scriere *Cavul, Cahov, Caul,* care, într-un fel anume, ne trimit la un eventual etimon turcic, probabil pecenego-cuman: *qav / kav* „râpă”, „gârlă”, „pârâu” (să se compare derivatul turcic *kavlyk* „teren accidentat, cu râpi, râpos”). La forma actuală s-a ajuns prin transformarea lui < *v* > în < *u* >, vocala < *u* > ulterior fiind susținută fonic de fricativa < *h* > (versiune etimologică posibilă).

Drabiște. Râu în partea de nord a republicii, afluent pe dreapta al Racovățului, denumirea având forma de circulație locală *Draghiște.* Izvorăște în apropierea s. Romancăuți (reg. Cernăuți, Ucraina), curge pe teritoriul raioanelor Briceni și Edineț și se varsă în Racovăț la sud de s. Brânzeni. Lungimea – 66 km, suprafața bazinului – 280 km^2. Afluenți: Chetrăria, Recea, Lata, Odaia, Vărăria, Budăiul, Turia (în dreapta), Hârtopul, Valea Prisăcii, Bătrânaca, Velnița (în stânga). Pe valea Drabiștei sunt situate localitățile: Bulboaca, Trebisăuți, Colicăuți, Constantinovca, Trinca, Fetești, Burlănești. Prima mențiune documentară a hidronimului este din 1554. Denumirea râului poate fi explicată: (1) prin slav. *драбиuе,* derivat cu suf. *-иuе* al verbului **драбити* „a smulge, a dezrădăcina”; (2) prin slav. *сдробиuе* , derivat cu suf. *-иuе* al verbului *сдробити* „a sfărâma”, „a mărunți”. Deci hidronimul ar fi însemnat la origine, într-un caz „loc curățat de vegetație”, „loc defrișat” sau, în alt caz, „loc unde se sfarmă și se scoate piatră”, „pietrărie”, „carieră”. Defrișarea pădurilor în scopul obținerii unor noi terenuri agricole a fost în trecut un fenomen obișnuit în ținutul nostru. În același timp, conform particularităților naturale locale, și dobândirea pietrei în cariere a fost și este o ocupație răspândită în părțile locului.

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

Cula. Afluent în dreapta Răutului, s. Breanova (r-nul Orhei). Izvorăşte în preajma s. Izvoreni (anterior Fundul Culii, r-nul Ungheni). Lungimea – 66 km, suprafaţa bazinului – 554 km^2. Are direcţia de la vest spre est. Acumulează apele mai multor râuleţe şi pâraie: Hulboaca, Odaia, Ursoaia, Toloaca, Dârnovăţul, Vrabia, Dolina, Dişcova (în dreapta), Culişoara, Împuţita, Susuroaia, Odăiţa, Prihodişte, Cumpăna, Ţarna, Bahul (în stânga). Pe valea Culii sunt aşezate satele: Izvoreni, Bogheni, Rădeni, Hirova, Săseni, Ghetlova, Puţintei, Viprova, Dişcova, Morozeni ş.a. Prima menţiune documentară a hidronimului datează din 1436. Hidronimul *Cula* nu poate fi explicat prin apelativul *culă* „turn circular; cupolă, boltă". Hidronimul în cauză este de origine turcică, având ca etimon cuvântul *kul / kol* „vale; râu". Acest cuvânt a existat în limba cumunilor şi e cunoscut în aproape toate limbile turcice actuale: tăt. *kul* „râpă", „ramificaţie, braţ de râu", „albie de râu", tc. *kol* „braţ de râu", k-kalp. *kol* „arâc mic", „braţ de râu", „afluent". În regiunile asiatice, cu populaţii turcice, se întâlnesc multe hidronime formate cu acest component: *Sangan Kol, Kara Kol, Kara Kula, Narân Kol, Sarî Kula.* Numele râului din Basarabia pare să fi fost transplantat dintr-o regiune asiatică sau, eventual, creat pe loc de o veche populaţie turcică, de pecenegi sau cumani [6, p. 55-56].

Ialpug. Râu în partea de sud a Basarabiei. Izvorăşte la nord de comuna Javgur (r-nul Cimişlia) şi curge spre sud până la vărsarea sa în lacul Cahul, lângă or. Bolgrad (reg. Odesa, Ucraina). Lungime – 142 km, suprafaţa bazinului – 3.280 km^2. Afluenţi şi ramificaţii ale văii râului: Hârtopul, Valea Sărăţelei, Răchita, Cârsăul Mare, Cârsăul Mic, Ialpugel, Valea Enichioiului, Cunduc, Scumpia, Ciocrac, Salcia Mare, Catribuţeanca, Bulboaca (în dreapta), Ialpugel, Valea Suhatului, Lunga, Împărăteasca, Cioara, Sarâiar (în stânga). Localităţile situate pe valea Ialpugului: Maximeni, Javgur, Cenac, Comrat, Chirsova, Beşalma, Congaz, Svetlâi, Balabanu, Aluatu, Chirilovca, Ciumai ş.a. În documentele istorice (anii 1445, 1449, 1518, 1546 ş.a.) hidronimul apare atestat cu formele *Ialpî, Ialpoh, Ialpuh, Ialpug.* Numele râului este de origine turanică, probabil cumană. În cumană adjectivul *jalpy* a însemnat „larg, lat", „în faţă, neadânc", onimicul având deci sensul originar „vale largă, lată, întinsă" sau „râu (lac) în faţă, neadânc sau puţin adânc", aceasta fiind o particularitate generală a apelor situate în zonele de câmpie şi de stepă.

Sărata. Râu în partea sud-vestică a republicii, pe teritoriul raioanelor Hânceşti şi Leova. Izvorăşte la nord de satele Mereşeni şi Sărata-Me-

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

reşeni (r-nul Hânceşti), de pe două ramificaţii ale văii râului, şi curge spre sud şi sud-vest până la vărsarea sa în Prut, la s. Vâlcele (r-nul Cantemir). Lungimea – 60 km, suprafaţa bazinului – 760 km^2. Afluenţi şi ramificaţii ale văii râului: Valea Poştei, Valea Ceadârului, Saca, Adânca, Duhanul, Valea Mălaiului (în dreapta), Băbăneasa, Valea Morii, Valea Caracuiului, Sărăţica, Valea Cazangicului (în stânga). Pe valea râului sunt situate localităţile: Mereşeni, Sărata-Mereşeni, Sărata Galbenă, Cneazevca, Sărăteni, Vozneseni, Troiţa, Troian, Selişte, Sărata Nouă, Romanovca. Numele râului este foarte vechi, prima atestare documentară datând din anul 1406. Urmează menţiunile din 1411, 1452, 1503, 1523 etc. Pe teritoriul Basarabiei se întâlnesc mai multe ape curgătoare cu numele *Sărata*, dintre care şi râul Sărata, ce izvorăşte la sud-vest de or. Căuşeni şi se varsă în lacul Sasâc (Cunduc) la sud-est de Tatarbunar (reg. Odesa, Ucraina). Adjectivul *sărat,* devenit nume topic prin substantivizare, redă o particularitate a solului, şi nu a apei – „teren bogat în săruri minerale solubile", „teren sărături os". În locurile sărături oase solul, din cauza sărurilor minerale abundente, capătă culoarea albă, asemănătoare cu sarea obişnuită. De aici, prin comparaţie vizuală, locurile respective au fost denumite *Sărata*.

Camenca. Afluent de stânga al Nistrului. Izvorăşte în apropierea s. Holubece (r-nul Krâjopil, Ucraina), curge spre sud-vest şi se varsă în Nistru la or. Camenca. Are lungimea de 52 km, bazinul de recepţie – 403 km^2. Cursul râului este aproape rectiliniu şi cu puţini afluenţi: Valea Pădurii, Valea Izvoarelor, Malina, Odaia, Puhoina. Figurează pe hărţile din sec. XVII-XVIII. Hidronimul redă o particularitate a văii de curgere a râului – „vale cu sol pietros, cu pietrării".

Râbniţa. Râul îşi începe cursul de pe nişte văi din preajma s. Petrivka (r-nul Codâma, Ucraina), curge spre sud-vest, apoi spre vest şi se varsă în Nistru la or. Râbniţa**.** Lungimea râului – 56 km, suprafaţa bazinului – 419 km^2. Albia râului e puţin şerpuitoare, valea având puţine ramificaţii: Râbniţa Saca, Crasnencoe, Balca, Cobasna, Valea Satului. Pe hărţile topografice este notat începând cu sec. al XVIII-lea. Denumirea râului se referă la o particularitate a apelor râului – „râu cu peşte", „râu bogat în peşte".

În concluzie, este de menţionat faptul că multe dintre denumirile de râuri discutate, în prezent având aspect lingvistic străin, ar putea să reprezinte la origine denumiri proprii româneşti, care au fost traduse

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)

cândva în limbile populațiilor conlocuitoare (slave, turcice). Sursele documentare atestă multe cazuri de traducere a numelor noastre de ape în slavonă, rusă, ucraineană: *Adânca – Gluboka, Hulboka, Chetrosu – Kamenka, Gemenea – Blizceata, Neagra – Ciorna, Repedea – Bistrița, Roșu – Cervlenoe, Saca – Suha, Schinoasa – Ternovka.*

Studiul toponimiei, implicit al hidronimiei, prezintă interes pentru specialiștii din diverse domenii ale științei: lingvistică, istorie, etnologie, geografie, sociologie. Aceasta pentru că numele topice desemnează multiple realități din mediul natural și social, reflectă diferite momente din viața materială și spirituală a oamenilor (modul de trai, ocupațiile, datinile, obiceiurile, credința etc.), ne comunică informații din cele mai diferite domenii și sfere de activitate umană. Căci, după cum remarcă acad. Iorgu Iordan, „toponimia poate fi socotită drept istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări și fapte, mai mult ori mai puțin vechi și importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor și au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular” [7, p. 2].

Bibliografie

1. Marcu Botzan, *Hidronimia românească sau botezul apelor*, București, 2002.
2. Nicolae Râmbu, *Geografia fizică a Republicii Moldova*, Chișinău, 2001.
3. *Republica Moldova. Atlas. Geografia fizică*, Chișinău. 2002.
4. Teodor Porucic, *Regiunile naturale la răsărit de Prut*, Chișinău, 1933.
5. Zamfir Arbore, *Dicționarul geografic al Basarabiei*, Chișinău, 2001.
6. Anatol Eremia, *Tainele numelor geografice*, Chișinău, 1986.
7. Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1863.

BDD-A20726 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 13:10:50 UTC)